9b. predavanje iz OE

Složeni krugovi izmjenične struje

(uredio prof.dr.sc. Armin Pavić)

9b. predavanje iz OE

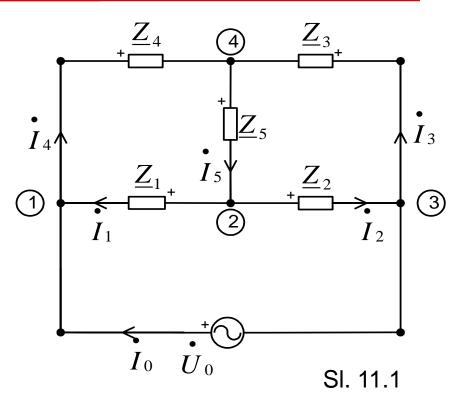

Sadržaj:

Mosni spoj
Pretvorbe spojeva trokuta i zvijezde
Rješavanje mreže jednadžbama KZ
Pretvorba međuinduktivne veze
Metoda superpozicije

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

Mosni spoj

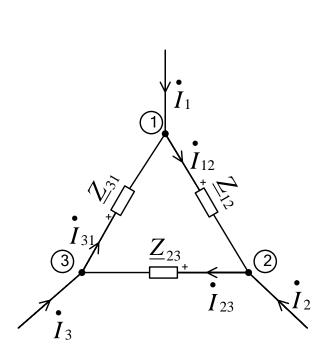
Uvjet ravnoteže mosta:

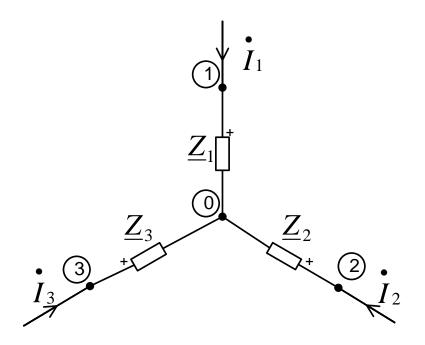
$$\underline{Z}_1 \cdot \underline{Z}_3 - \underline{Z}_2 \cdot \underline{Z}_4 = 0; \quad \underline{\underline{Z}_1}_2 = \underline{\underline{Z}_4}_2$$
 (11.1)

Pretvorbe trokut-zvijezda

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

SI. 11.2a: Trokut

SI. 11.2b: Zvijezda

Pretvorba trokuta u zvijezdu

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

$$\underline{Z}_{1} = \frac{\underline{Z}_{12} \cdot \underline{Z}_{31}}{\underline{Z}_{\Delta}}; \quad \underline{Z}_{2} = \frac{\underline{Z}_{12} \cdot \underline{Z}_{23}}{\underline{Z}_{\Delta}}; \quad \underline{Z}_{3} = \frac{\underline{Z}_{23} \cdot \underline{Z}_{31}}{\underline{Z}_{\Delta}}$$
(11.2)

Gdje je:

$$\underline{Z}_{\Delta} = \underline{Z}_{12} + \underline{Z}_{23} + \underline{Z}_{31} \tag{11.2a}$$

Pretvorba zvijezde u trokut

$$\underline{Z}_{12} = \underline{Z}_1 + \underline{Z}_2 + \frac{\underline{Z}_1 \cdot \underline{Z}_2}{\underline{Z}_3} \tag{11.3a}$$

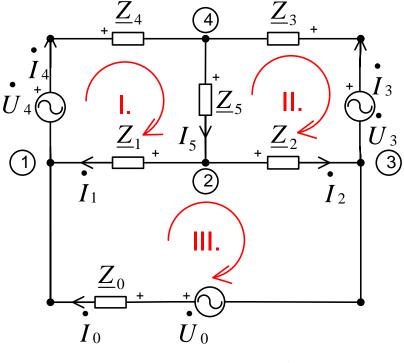
$$\underline{Z}_{23} = \underline{Z}_2 + \underline{Z}_3 + \frac{\underline{Z}_2 \cdot \underline{Z}_3}{\underline{Z}_1}$$
 (11.3b)

$$\underline{Z}_{31} = \underline{Z}_3 + \underline{Z}_1 + \frac{\underline{Z}_3 \cdot \underline{Z}_1}{\underline{Z}_2}$$
 (11.3c)

Mreže izmjenične struje

Izravna primjena jednadžbi Kirchhoffovih zakona:

SI. 11.3

Izravna primjena jednadžbi Kirchhoffovih zakona

Jednadžbe Kirchhoffovih zakona:

$$+\dot{I}_0$$
 $+\dot{I}_1$ $-\dot{I}_4$ $= 0$

$$-\dot{I}_1$$
 $-\dot{I}_2$ $+\dot{I}_5$ $= 0$

$$+\dot{I}_3$$
 $+\dot{I}_4$ $-\dot{I}_5$ $= 0$

$$+\underline{Z}_{1} \cdot \dot{I}_{1} + \underline{Z}_{4} \cdot \dot{I}_{4} + \underline{Z}_{5} \cdot \dot{I}_{5} = \dot{U}_{4}$$

$$-\underline{Z}_{2} \cdot \dot{I}_{2} - \underline{Z}_{3} \cdot \dot{I}_{3} - \underline{Z}_{5} \cdot \dot{I}_{5} = -\dot{U}_{3}$$

$$+\underline{Z}_{0} \cdot \dot{I}_{0} - \underline{Z}_{1} \cdot \dot{I}_{1} + \underline{Z}_{2} \cdot \dot{I}_{2} = \dot{U}_{0}$$

$$= \dot{U}_{0}$$

Jednadžbe Kirchhoffovih zakona u matričnom obliku 🏠

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

One se u matričnom obliku pišu:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & -1 & -1 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & -1 \\ 0 & \underline{Z}_{1} & 0 & 0 & \underline{Z}_{4} & \underline{Z}_{5} \\ 0 & 0 & -\underline{Z}_{2} & -\underline{Z}_{3} & 0 & -\underline{Z}_{5} \\ \underline{Z}_{0} & -\underline{Z}_{1} & \underline{Z}_{2} & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} \dot{I}_{0} \\ \dot{I}_{1} \\ \dot{I}_{2} \\ \dot{I}_{3} \\ \dot{I}_{4} \\ \dot{I}_{5} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ \dot{U}_{4} \\ -\dot{U}_{3} \\ \dot{U}_{0} \end{bmatrix}$$
(11.4a)

$$\underline{\underline{Z}} \cdot \underline{\underline{I}} = \underline{\underline{U}}$$

(11.4b)

Rješenje sustava jednadžbi je:

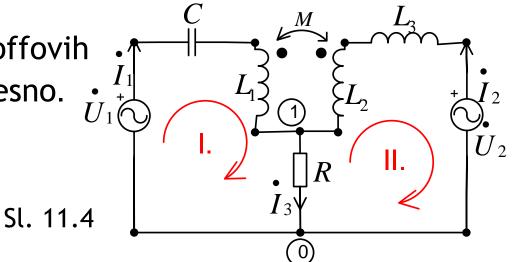
$$\underline{\underline{I}} = \underline{\underline{Z}}^{-1} \cdot \underline{\underline{U}}$$

Mreža s međuinduktivnom vezom - jednadžbe KZ 🏠

Napisati jednadžbe Kirchhoffovih zakona za mrežu na slici desno.

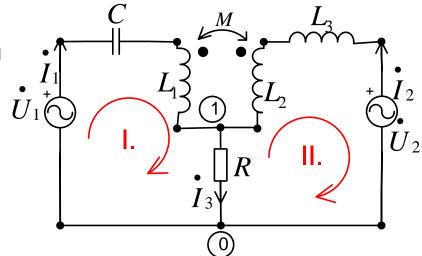
KZS (čvor 1):

KZN (petlja I):

KZN (petlja II):

Mreža s međuinduktivnom vezom - jednadžbe KZ (2

Napisati jednadžbe Kirchhoffovih zakona za mrežu na slici desno.

Sl. 11.4

$$I_1 + I_2 - I_3 = 0$$

(11.6)

$$I_{1} \cdot \frac{1}{j\omega C} + I_{1} \cdot j\omega L_{1} + I_{2} j\omega M + I_{3} R = U_{1}$$

(11.7)

KZN (petlja II):
$$-I_1 \cdot j\omega M - I_2 \ j\omega (L_2 + L_3) - I_3 \ R = -U_2$$

(11.8)

Transformacija međuinduktivne veze

$$\dot{U}_{13} = \dot{I}_{1} \cdot j\omega L_{1} + \dot{I}_{2} j\omega M$$

$$\dot{U}_{23} = \dot{I}_2 \, j\omega L_2 + \dot{I}_1 \, j\omega M$$

$$I_2 = I_3 - I_1$$

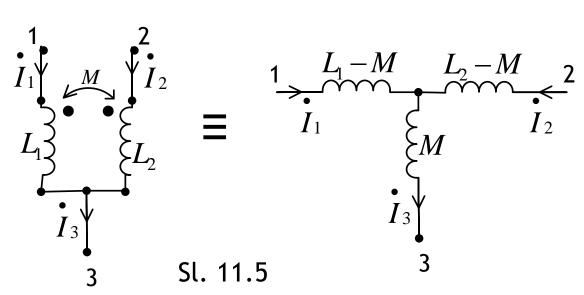
$$\dot{I}_1 = \dot{I}_3 - \dot{I}_2$$

$$(I_1 + I_2 = I_3)$$

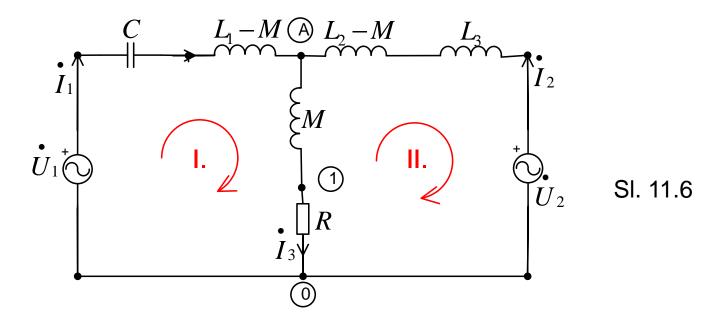
$$\dot{U}_{13} = \dot{I}_1 \, j\omega L_1 + (\dot{I}_3 - \dot{I}_1) \, j\omega M = \dot{I}_1 \, j\omega (L_1 - M) + \dot{I}_3 \, j\omega M$$

$$\dot{U}_{23} = \dot{I}_2 \, j\omega L_2 + (\dot{I}_3 - \dot{I}_2) \, j\omega M = \dot{I}_2 \, j\omega (L_2 - M) + \dot{I}_3 \, j\omega M$$

Transformacija međuinduktiviteta (spoj u 3 točke)

Napisati jednadžbe KZN za petlje I. i II. te jednadžbu KZS za čvor A, u transformiranoj mreži (iz primjera 1) na slici.

Vrijede li ovdje jednadžbe napisane za izvornu mrežu?

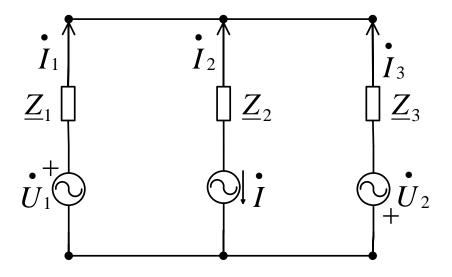

OSNOVE ELEKTROTEHNIKI

Kao i u mrežama istosmjerne struje, uz slijedeće RAZLIKE:

- ✓ UMJESTO OTPORA, RABE SE IMPEDANCIJE
- ✓ UMJESTO IZNOSA NAPONA I STRUJA, RABE SE NJIHOVI KOMPLEKSNI IZRAZI (FAZORI)

Odredi struje I_1, I_2 , i I_3 u mreži prema slici.

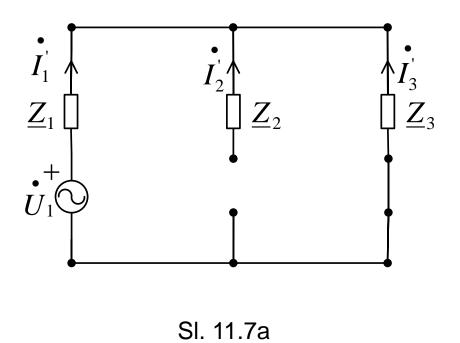

SI. 11.7

Superpozicija: Primjer (a)

a) Prvi korak

$$\dot{I}_{1}' = \frac{\dot{U}_{1}}{\underline{Z}_{1} + \underline{Z}_{3}}$$

$$\dot{I}_{2}' = 0$$

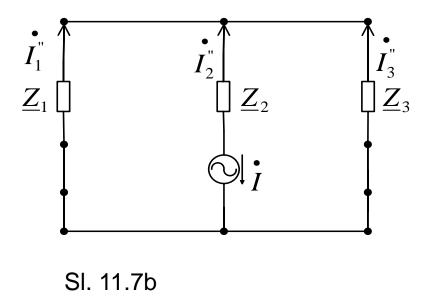
$$\dot{I}_{3}' = -\frac{\dot{U}_{1}}{\underline{Z}_{1} + \underline{Z}_{3}}$$

❖ Pitanje: Što se događa ako je $Z_1 + Z_3 = 0$ ($Z_1 = -Z_3$)?

Superpozicija: Primjer (b)

b) Drugi korak

$$I_{1}^{\bullet} = I \cdot \frac{\underline{Z}_{3}}{\underline{Z}_{1} + \underline{Z}_{3}}$$

$$I_{2}^{\bullet} = -I$$

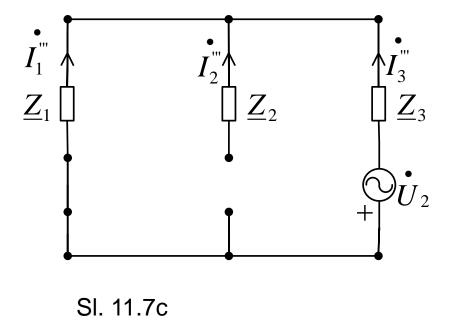
$$I_{3}^{\bullet} = I \cdot \frac{\underline{Z}_{1}}{\underline{Z}_{1} + \underline{Z}_{3}}$$

❖ Pitanje: Što se događa ako je $Z_1 = -Z_3$?

Superpozicija: Primjer (c)

c) Treći korak

$$I_1^{""} = \frac{U_2}{\underline{Z}_1 + \underline{Z}_3}$$

$$I_2^{""} = 0$$

$$I_3^{""} = -\frac{U_2}{\underline{Z}_1 + \underline{Z}_3}$$

❖ Pitanje: Što se događa ako je Z₁+Z₃=0 ?

Superpozicija: Primjer (d)

Završetak superpozicije

$$\dot{I}_{1} = \dot{I}_{1} + \dot{I}_{1} + \dot{I}_{1} = \frac{\dot{U}_{1} + \dot{U}_{2} + \dot{I} \cdot \underline{Z}_{3}}{\dot{Z}_{1} + \underline{Z}_{3}}$$

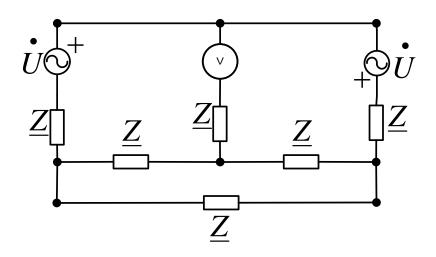
$$\dot{I}_{2} = \dot{I}_{2} + \dot{I}_{2} + \dot{I}_{2} = -\dot{I}$$

$$\dot{I}_{3} = \dot{I}_{3} + \dot{I}_{3} + \dot{I}_{3} = \frac{\dot{I} \cdot \underline{Z}_{1} - \dot{U}_{1} - \dot{U}_{2}}{\underline{Z}_{1} + \underline{Z}_{3}}$$

Napomena uz rješenje:

Metoda ovdje nije primjenjiva u slučaju kada je Z₁+Z₃=0!

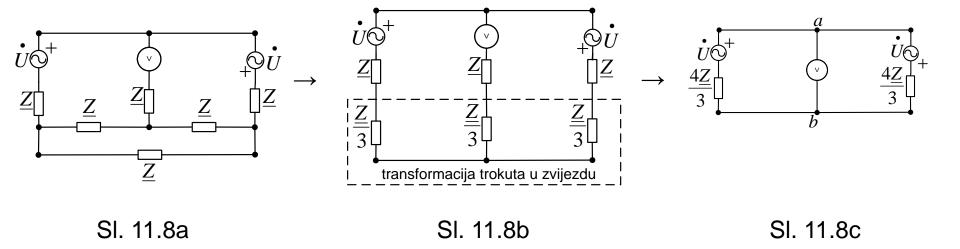
SI. 11.8

Naputak: Koristite pretvorbu trokut-zvijezda

Primjer 1 - Rješenje

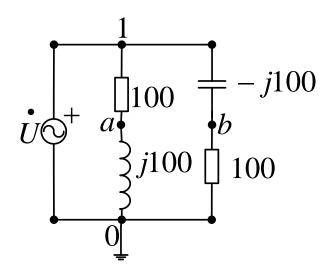
OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

Kroz impedanciju spojenu serijski s voltmetrom ne teče struja, pa se dobiva serijski krug na slici 11.8c. Ovdje se ukupni napon $2\mathring{U}$ dijeli na dvije jednake impedancije (od 4/3Z) tako da je na svakoj od njih 1/2 ukupnog napona od $2\mathring{U}$ (tj. napon \mathring{U}) pa je

$$\dot{U}_{ab} = \dot{U} - \dot{U} = 0 \qquad \qquad U_V = \left| \dot{U}_{ab} \right| = 0$$

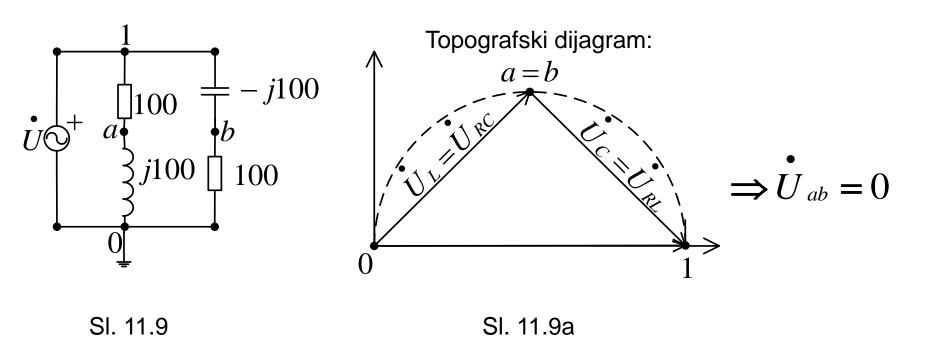
OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

SI. 11.9

Naputak: Koristite topografski dijagram

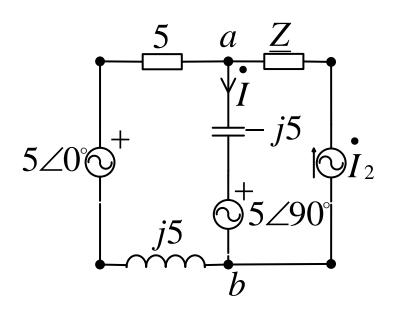
OSNOVE ELEKTROTEHNIK

* Što se dogodi ako u jednoj grani omski i reaktivni element zamijene mjesta?

OSNOVE ELEKTROTEHNIKE

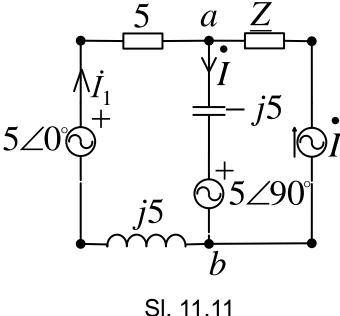
SI. 11.10

Naputak: Koristite KZS za čvor a

Primjer 3 - Rješenje

OSNOVE ELEKTROTEHNIK

Pomoću zadane struje $I = 2\angle 0^{\circ}$ A određuje se napon U_{ab} kako slijedi:

$$\overset{\bullet}{I}_{2} \quad \overset{\bullet}{U}_{ab} = 5\angle 90^{\circ} + \overset{\bullet}{I} \cdot (-j5) = -j5 \text{ V}$$

iz kojega se može odrediti struja I_1

$$\dot{I}_{1} = \frac{5\angle 0^{\circ} V - U_{ab}}{5\Omega - j5\Omega} = \frac{5 + j5}{5 + j5} A = 1\angle 0^{\circ} A$$

Iz KZS za čvor *a* dobiva se konačno: $I_2 = I - I_1 = 1 \angle 0^\circ$ A

❖ Utječe li <u>Z</u> na rješenje? Zašto?